

MUHASEBE

enstitüsü

DERGİSİ

Doç. Dr. Ersin GÜREDİN

Uygunluk Denetimi Olarak Kasa Denetimi ve Sabit Miktarlı Kasa Sistemi

Dr. Yücel ERCAN

Maliyet ve Gider Kavramları

Asis. Tülin ÇAĞLAR

Sermaye Piyasası ve Yatırım Finansman A.Ş. Konulu Bir Haber-Röportaj

Rüştü ERİMEZ

Yatırım İndirimi İstisnası

Şükrü KIZILOT

Kara Taşıma İşi Yapanlarda Ortalama Kâr Haddi Esasının Uygulanması

Dr. Fahir BİLGİNOĞLU

Bilgi İşlem Sistemlerinden İktisadîlik ve «Oranlar»la İktisadîlik Analizi

Enstitüden Haberler

Muhasebe Yayınları Arasından

Uluslararası Muhasebe Standardı 4 — Amortismanların Muhasebeleştirilmesi

Uluslararası Muhasebe Standardı 5 — Finansal Tablolarda Açıklanması Gerekli Bilgiler

Uluslararası Muhasebe Standardı 4

AMORTİSMANLARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Uluslararası Muhasebe Standardı 5

**FİNANSAL TABLOLARDA AÇIKLANMASI
GEREKLİ BİLGİLER**

Çeviren

Dr. Halûk ÜNAL

İ.Ü. İşletme Fakültesi

Finansal Muhasebe Kürsüsü

ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARDI

AMORTİSMANLARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

GİRİŞ

1. Bu Bildiride amortismanların, muhasebeleştirilmesi ve tüm amorti edilebilir varlıklara uygulanması konusu ele alınmıştır. Şu varlıklar kapsam dışı bırakılmıştır:

- ormanlar ve benzeri yeniden oluşabilme yeteneği olan doğal kaynaklar,
- madenler, petrol, doğal gaz ve benzeri yeniden oluşabilme yeteneği olmayan kaynakların araştırma ve çıkarma giderleri,
- araştırma ve geliştirme giderleri,
- peştemallık,

Tanımlamalar

2. Bu Bildiride aşağıdaki ifadeler belirtilen şu anlamlarıyla kullanılmıştır.

Amortisman, bir varlığın öngörülen yararlı ömrü boyunca amorti edilebilecek miktarının dağıtılmasıdır. Amortisman belirli bir muhasebe dönemi gelirinin borcuna dolaysız veya dolaylı olarak kaydedilir.

Amorti edilebilir varlıklar

- birden fazla muhasebe döneminde kullanılacağı beklenen, ve
- sınırlı bir yararlı ömrü olan ve
- bir işletme tarafından üretimde, mal ve hizmet arzında veya başkalarına kiralamada kullanılan veya yönetim amaçları ile elde tutulan varlıklardır.

Yararlı ömür ya (a) amorti edilebilir varlığın işletme tarafından kullanılması beklenen dönemdir; veya (b) işletme tarafından varlıktan elde edilmesi beklenen üretim birimi veya benzeri birim sayısıdır.

Amorti edilebilecek miktar, amorti edilebilir varlığın tarihi maliyetinden veya finansal tablolarda tarihi maliyeti yerine kullanılan değerden¹, öngörülen hurda değerinin düşülmesiyle kalan miktardır.

STANDARDA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

3. Amorti edilebilir varlıkların çoğu işletmelerin varlıklarının önemli bir kısmını oluşturur. Amortisman dolayısıyla, böyle işletmelerin finansal durumlarının ve faaliyet sonuçlarının belirlenmesinde ve sunulmasında önemli bir etkiye sahiptir.

4. Eğer varlığın finansal tablolardaki net değeri piyasa değerinin altına düşmüş ise amortisman ayırmanın gereksiz olduğu, bir görüş olarak, bazen öne sürülmektedir. Ancak, her muhasebe döneminde, varlığın değerindeki artış dikkate alınmaksızın, amorti edilebilir miktar üzerinden ayrılan amortismanın kayıtlara geçirilmesi gereğine uyulmaktadır.

Yararlı Ömür

5. Amorti edilebilir bir varlığın veya amorti edilebilir bir grup benzer varlığın

1) Bu Bildiride yeniden değerlendirme yapıldığı zaman tarihi maliyet ile yeni değer arasında ortaya çıkan farkın ne biçim bir işlem göreceği konusu ele alınmamıştır

yararlı ömrünün öngörülmesi esasen benzer tip varlıklardan edinilen deneylere dayalı bir karar verme meselesidir. Yeni bir teknoloji kullanan veya yeni bir mamulün üretiminde veya bir hizmetin sunulmasında kullanılan ve elde başvurulabilecek deneylerin az olduğu varlıklarda yararlı ömrün öngörülebilmesi oldukça zordur. Fakat yine de gereklidir.

6. Bir işletme için amorti edilebilir herhangi bir varlığın yararlı ömrü fiziki dayanma ömründen daha kısa olabilir. Fiziki yönden aşınıp eskimeye ek olarak, ki bu durum varlığın kullanıldığı vardiya sayısı ve işletmenin tamir ve bakım programı gibi işletilme biçiminden doğan etkenlere bağlıdır, diğer etmenlerin de dikkate alınması gereklidir. Bunlar arasında, teknolojik değişimler sonucu varlığın modasının geçmesi veya üretimde sağlanan yeni gelişmeler, pazar talebindeki değişimler sonucu varlığın ürettiği mal ve hizmetlerin modasının geçmesi, ve kiralanılan varlığın kira süresinin dolması gibi yasal sınırlar belirtilebilir.

Hurda Değer

7. Bir varlığın hurda değeri genellikle önemsizdir ve amorti edilebilecek miktarın hesaplanmasında dikkate alınmayabilir. Eğer hurda değer önemli görülüyorsa ya varlığın satın alındığı tarihte veya bunu izleyen herhangi bir tarihteki yeniden değerlendirme sırasında, bu değer öngörüsü yapılır. Varlığın hurda değerinin öngörüsü yapılırken de, bu varlığın kullanılacağı koşullarda kullanılmış ve yararlı ömürlerinin o tarihte sonuna gelmiş bulunan varlıkların satış değerlerinden yararlanılır. Her durumda brüt hurda değerinden, varlığın yararlı ömrü sonunda beklenen elden çıkarma maliyetleri düşülür.

Amortisman Yöntemleri

8. Amorti edilebilecek miktarlar varlığın yararlı ömrü boyunca her muhasebe dö-

nemine düzenli bir takım yöntemlerle dağıtılır. Hangi amortisman yöntemi seçilirse seçilsin işletmenin bir dönemden diğerine faaliyet sonuçlarının karşılaştırılmasını olanaklı kılmak için, işletmenin kârlılığı ve vergi hesaplamaları dikkate alınmaksızın, sürekli olarak kullanılması gereklidir.

Arazi ve Binalar

9. Arazinin doğal olarak sonsuz bir yararlı ömrü vardır ve genellikle amorti edilebilir bir varlık olarak kabul edilmemektedir. Ancak işletme için sınırlı bir yararlı ömre sahip arazi, amorti edilebilir bir varlık olarak işlem görür.

10. Binalar 2. paragrafta verilen tanım gereği amorti edilebilir varlıklardır.

11. Bazı işletmeler binanın ve üzerinde bulunduğu arazinin toplam değerinde bir düşme olmaması nedenine dayanarak binaları amorti edilebilir varlık olarak kabul etmemektedirler.

Ancak arazi ve binaların birbirinden ayrı varlıklar olması bakımından muhasebe amaçlarına uygun olarak değerinde artış görülen bir arazinin gördüğü işlem binaların amorti edilebilecek miktarının belirlenmesi işleminden farklı bir olaydır.

Yapılması Gerekli Açıklamalar

12. Kullanılacak amortisman yönteminin seçimi ve yararlı ömrün öngörülmesi kara-ra dayalı bulunan konulardır. Seçilen yöntemin ve yararlı ömürlerin veya kullanılan amortisman oranlarının açıklanması, finansal tabloları kullananların, yöneticiler tarafından seçilmiş yöntemleri değerlemelerine ve diğer işletmelerle karşılaştırma yapabilmelerine olanak verir. Benzer nedenlerle, dönemin amortisman miktarının ve o dönem sonundaki birikmiş amortismanın açıklanması da gereklidir.

ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARDI 4

AMORTİSMANLARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Uluslararası Muhasebe Standardı 4 bu Bildirinin 13-19. paragraflarını kapsamaktadır. Standard, bu Bildirinin 1-12. paragrafları ve Uluslararası Muhasebe Standardları Bildirilerine Başlangıç gözönüne alınarak okunmalıdır.

13. Amorti edilebilir bir varlığın, amorti edilecek miktarı, varlığın yararlı ömrü boyunca her muhasebe dönemine düzenli bir esasa göre dağıtılmalıdır.

14. Seçilen amortisman yönteminin değiştirilmesini haklı çıkaracak bir neden yoksa, bu yöntemin kullanılması bir dönemden diğerine devamlılık göstermelidir. Değişikliğin yer aldığı muhasebe döneminde meydana gelen etki açıklanmalı ve ölçülmeli ve böyle bir değişikliğin nedeni belirtilmelidir.

15. Amorti edilebilir bir varlığın yararlı ömrünün öngörülmesinde şu etmenler dikkate alınmalıdır:

- a) fiziki yünden aşınıp eskime,
- b) modanın geçmesi,
- c) varlığın kullanımındaki yasal veya diğer sınırlamalar.

16. Amorti edilebilir temel varlıkların veya varlık gruplarının yararlı ömürlerine ilişkin yapılan öngörüler düzenli aralıklarla gözden geçirilmelidir ve yeni yapılan öngörüler öncekilere kıyasla önemli farklılıklar gösteriyorsa amortisman oranlarında ayarlamalar yapılmalıdır. Değişikliğin

yer aldığı muhasebe döneminde değişikliğin etkisi açıklanmalıdır.

17. Amorti edilebilir varlıkların hangi değerlerde bildirileceğinin belirlenmesi amacıyla kullanılan değerlendirme esasları diğer muhasebe yöntemleri ile birlikte açıklanmalıdır - Bakınız Uluslararası Muhasebe Standardı 1, Muhasebe Yöntemlerinin Açıklanması.

18. Her bir amorti edilebilir temel varlık grubu için aşağıdaki açıklamalar yapılmalıdır:

- a) kullanılan amortisman yöntemleri,
- b) kullanılan yararlı ömürler veya amortisman oranları,
- c) dönemin toplam amortisman miktarı,
- d) amorti edilebilir varlıkların amortisman düşülmezden evvelki değerleri ve bu varlıklarla ilgili birikmiş amortismanlar.

Başlama Tarihi

19. Bu Uluslararası Muhasebe Standardı, 1 Ocak 1977'de başlayan dönemin veya izleyen dönemlerin finansal tabloları için geçerlidir.